

Asia: D/624/04.13.00/2024

Luonnos valtiontalouden tarkastusviraston määräykseksi avoimuusrekisterilain tarkoittamien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden ja niiden kokonaismäärän muodostamista (kohta 2.1)

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry kiittää mahdollisuudesta lausua määräysluonnoksesta koskien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostamista.

Lausunnon antajasta

Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry kokoaa yhteen kiinteistöalan ja rakennuttamisen vastuulliset ammattilaiset. Jäsenemme ovat asuntojen, toimitilojen ja infrastruktuurin omistajia, rakennuttajia ja käyttäjiä sekä näiden ammattimaisia edustajia. Jäsenemme investoivat rakennetun ympäristön uudis- ja korjaushankkeisiin vuosittain 5–10 mrd. €. Raklin jäsenten omistama kiinteistökanta Suomessa on noin 100 milj. m².

Vaikuttamistoimintaan osallistuneet henkilöt ja niiden kokonaismäärä (kohta 2.1)

Perustelumuistioloonnoksen mukaan vaikuttamistoimintaan osallistuneiksi henkilöiksi luettaisiin sekä vaikuttamistoiminnan varsinaista yhteydenpitoa hoitaneet sekä taustatyötä tehneet henkilöt. Näihin henkilöihin voisivat lukeutua myös esimerkiksi luottamushenkilöt.

Raklin kaltaisessa organisaatiossa luottamushenkilöt voivat olla monin paikoin mukana etenkin vaikuttamistoiminnan taustatyössä, kun vaikuttamistoiminnan painopistealueista ja sisällöistä keskustellaan ja päätetään erilaisissa johtoryhmä-, työryhmä- ja hallituskokoonpanoissa.

Luottamushenkilöt ja jäsenorganisaatioiden edustajat saattavat tarjota myös tarpeellisia taustatietoja yksittäisiin vaikuttamistoiminnan kysymyksiin ja kokonaisuuksiin.

Näemme, että on lähtökohtaisesti erittäin hankalaa ellei mahdotonta laskea vaikuttamistoimintaan osallistuvien henkilöiden määrää, jos vaatimus säilytetään luonnosversion laajuudessa.

Henkilömäärän ilmoittamisen ulottaminen taustatyötä tehneisiin tulisikin poistaa. Henkilömäärää laskettaessa tulisi ottaa huomioon vain suoraan vaikuttamistoimenpiteisiin osallistuneet henkilöt. Tällöin myös luottamushenkilöiden ja vapaaehtoistyötä tekevien henkilöiden määrä on mahdollista aidosti todentaa ja ilmoittaa.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden vaikuttamistoimintaan käyttämien henkilötyövuosien muodostamista (kohta 2.2)

Määräyslunnon mukaan ilmoitusvelvollinen ilmoittaisi tarkastusvirastolle kaikki ilmoitusvelvollisen vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden kokonaismäärään kuuluvien henkilöiden vaikuttamistoimintaan käyttämät henkilötyötunnit. Tämä ilmoitustapa on erittäin raskas aiheuttaen kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Organisaation vaikuttamistyötä tekevien työntekijöiden kohdalla turha hallinnollinen taakka aiheutuu työajan ilmoittamisesta tuntitasolla. Esimerkiksi Raklin kaltaisessa organisaatiossa vaikuttamistyöhön osallistuvat työntekijät hoitavat laaja-alaisesti vaikuttamiseen kytkeytyviä toimenpiteitä, joista osa ilmoitetaan avoimuusrekisteriin ja osa ei. Esimerkiksi ministeriöiden alainen työryhmätyöskentely, valiokuntakuulemiset sekä vaikuttamistyö suhteessa muihin organisaatioihin kuin eduskuntaan ja ministeriöihin kuuluvat työnkuvaan, jolloin avoimuusrekisterin alaista työtuntimäärää taustatyö mukaan lukien on täysin mahdotonta erotella tuntitasolla.

Luottamushenkilöiden osalta haasteellisuus ilmenee jo vaikuttamistyöhön osallistuvien lukumäärän laskennassa, joka kytkeytyy erityisesti taustatyöhön (ks. yllä). Tuntimäärien ilmoittaminen toisi tähän vielä uuden vaikeuskertoimen, etenkin kun luottamushenkilöt monesti osallistuvat kantojenmuodostukseen osana organisaation päätöksentekoprosessia sekä tarjoavat tarvittaessa taustatietoja.

On myös hyvä huomata, että avoimuusrekisterilain perusteluissa on todettu, että säännöksessä käytetään termiä tiedot, mutta käytännössä kysymyksessä on toimijan antama arvio. Täten ilmoitusvaatimus tulisi muotoilla siten, että ilmoitusvelvollinen ilmoittaa arvion vaikuttamistoimintaan osallistuneiden käyttämistä henkilötyövuosista.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan liittyvien markkinointi- ja edustamiskulujen muodostamisesta (kohta 2.3)

Perustelumuistiolounnoksen mukaan edustamiskuluihin laskettaisiin kaikki edustamistarkoituksessa syntyneet kuluerät. Tällaisia olisivat esimerkiksi ravintolakulut, edustuslahjat, edustusmatkat ja niihin liittyvät matka- ja majoituskulut sekä edustamiseen käytetyistä kiinteistöistä aiheutuneet kulut. Vaikuttamistoimintaan liittyvät markkinointikulut muodostettaisiin vaikuttamistoiminnassa käytettyjen markkinointimateriaalien ja -palveluiden hankinnasta aiheutuneista menoista.

Suoraviivaisissa tapauksissa edustus- ja markkinointikulujen ilmoittaminen voi olla hyvinkin selkeää. On myös tilanteita, joihin perustelumuistiolounnoksen vaatimukset eivät taivu vaan luovat merkittävää hallinnollista lisätaakkaa ilmoitusvelvollisille organisaatioille. Myös markkinointi- ja edustamiskulujen kohdalla tulee huomioida, että lain perustelutekstissä todetaan säännöksessä käytettävän termiä tiedot, mutta käytännössä kysymyksessä on toimijan antama arvio.

Merkittävää hallinnollista taakkaa uhkaa aiheutua mm. vaatimuksista liittyen kiinteistökuluihin sekä rekisterinalaisten henkilöiden osuuden erittelystä esimerkiksi kirjanpidollisesti. Esimerkiksi Rakli järjestää monia tilaisuuksia omissa toimistotiloissaan, jolloin kiinteistöstä aiheutuneiden kulujen erittely on mahdotonta toisin kuin tapauksissa, jossa maksetaan tilavuokra ulkopuoliselle toimijalle. Toisaalta moniin tilaisuuksiimme osallistuu sekä avoimuusrekisterin alaisia henkilöitä että muita sidosryhmiä. Tällöin nimenomainen kuluerittely rekisterinalaisista tahoista on mahdollista laatia ainoastaan arvioina.

Muut havainnot

-

Salo Aino
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry